

TARIMDA TEKNOLOJİK DEĞİŞME VE YAYGIN EĞİTİM

Doç. Dr. Cem ALPAR

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı Türk ekonomisinin amaçlanan kalkınma düzeyine ulaşmasında hızla sanayileşme zorunluluğunu ve bu sanayileşmenin stratejisini açıkça ortaya koymuştur. Plâna göre: "Yatırım önceliklerinin saptanmasında, maliyet karşılaştırmaları uzun bir görüş açısından değerlendirilmiş, sektörlerin gelişme hedefleri dinamik bir mukayeseli maliyet yapısı gözönünde tutularak saptanmıştır (1). Açıktır ki, sanayileşmeye verilen bu denli önem tarımsal kesimin kalkınmaya olan katkısının ihmal edileceği anlamını taşımamaktadır. Aksine hızla sanayileşme gereği, tarımsal kesimin bugünkü geleneksel yapısının değiştirilmesine, başka bir deyişle, tarım ve sanayi arasındaki ikili (dual) yapının ortadan kaldırılmasına bağlıdır. Tarımsal kesimde sağlanmak istenen gelişme ise, bu sektörde geleneksel üretim yöntemlerinin modern üretim yöntemlerine geçmeyi zorunlu kılmaktadır.

Tarımda yaygın eğitimin sorunlarına değinmeden evvel, Türk tarımının bugün içinde bulunduğu teknolojik düzeyini açıklayabilmek bakımından birkaç sayısal örnek vermenin gerekli olduğu kanısındayım. 1970'de Türkiye'de hektar başına kullanılan kimyevî gübre miktarı, saf madde üzerinden 24 kg. olduğu halde bu miktar İtalya'da 82, Yunanistan'da 84, Fransa'da 204 kg. dir. Aynı yılda Türkiye'de hektarda kullanılan mücadele ilâcı 1,8 kg. olduğu halde bu miktar İtalya'da 5,2 ve Yunanistan'da 7,1 kg. dir. Traktör bakımından da durum aynıdır. Türkiye'de 100 hektara düşen traktör sayısı 0,35 iken bu İtalya'da 3,80, Yunanistan'da 1,77, Fransa'da ise 6,37 dir (2).

Açıktır ki, Türkiye'nin diğer ülkelerle tarım sektöründe, arasında bulunan bu teknolojik açığı kapatabilmesi için, fizikî girdilerin

(1) Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, s. 44.

(2) İktisadî Durum Raporu 1975, TZOB Yayını, s. 1079.

arttırılması yanında, bu girdilerin bilinçli bir şekilde kullanılmasını sağlayacak bir tarımsal eğitim sisteminin de geliştirilmiş olması gereklidir. Bu noktada tarımda yaygın eğitimden beklenen amaçları üç gurup içinde toplayabiliriz. 1. Çiftçinin yeni teknolojiyi kullanmaya hazır hale getirilmesi, 2. Bu teknolojiyi uygulayabilmesi için çiftçinin gerekli olan beceri ile donatılması, 3. Yeni teknolojinin uygulanmasına olanak sağlayacak kredi ve diğer maddî olanakların çiftçi için hazır hale getirilmesidir.

Tarımda yaygın eğitimin özelliklerini belirleyen bu üç unsur ayrı ayrı önem arz etmektedir. Bunlardan birinin yerine getirilmeyişi yaygın eğitimden beklenen amaçlara ulaşmada büyük darboğazların ortaya çıkmasına neden olacaktır. Örneğin traktörle tarımın daha fazla hasıla sağlayacağını inandırılan çiftçilerin aynı zamanda gerekli traktörü alacak maddî olanaklarla da desteklenmesi, gerekir.

Tarımsal kesimde yaygın eğitim konusunda yapılan çalışmalar üç gurup içinde toplanabilir. Bunlar:

1. Tarım işletmelerinde kadının eğitimi,
2. Müstakbel tarımcıların eğitimi,
3. Fiilen tarım yapan çiftçilerin eğitimidir.

İlk iki yöntem olarak A.B.D.'den aktarılmış ve Türk toplumunun özellikleri ile bağdaşmadığı için de başarılı olamamıştır. Tarım yapan çiftçinin eğitimi de hâlen diğer eğitim faaliyetlerine nazaran daha başarılı olarak sürdürülmektedir. Bu konuda yapılan eğitim faaliyetleri üç yönlüdür.

1. Yayın çalışmaları,
2. Göze hitap eden filmler,
3. Pratik uygulamalar.

Açıktır ki, okuma yazma oranının çok düşük olduğu ve bu oranın bölgelerarası büyük farklılıklar gösterdiği bir ülkede eğitim aracı olarak yayım faaliyetlerinden beklenecek sonuçlar da çok kısıtlı olacaktır (3) Bugüne dek yapılan film çalışmaları da yeterli bir dü-

(3) Örneğin Türkiye'de okur-yazar oranı 1970 yılında %50 civarında bulunmaktaydı. Gene 1970 verilerine göre okur-yazar oranı Marmara bölgesinde %65,7 Güney Doğu Anadolu Bölgesinde ise %26,2'dir. Bakınız Yaygın Eğitim Özel İhtisas Komisyonu, D.P.T. 1970.

zeye ulaşmamıştır. Bunun nedenleri özellikle filmlerin dış kaynaklı olmaları nedeniyle Türk toplumunun özelliklerini yansıtmayıları ve gösteri sonrası film üzerinde çiftçilere gerekli açıklamaların yapılmayıdır. Çiftçiyi yeni teknolojiyi kullanmaya hazır hale getirdikten sonra pratiğe dönük bir eğitimle çiftçinin bu teknolojiyi uygulayabilecek beceri ile donatılması da yaygın eğitimin önemli bir aşamasıdır. Ancak uygulamayı yönetecek ziraat teknisyenlerinin çok sayıdaki köylere ulaşmada ulaşım araçları bakımından zorluklarla karşılaşmaları ve tarımsal arazilerin çok ufak parçalara bölünmüş olmaları bu konuda birer darboğaz olarak ortaya çıkmaktadır.

Burada üzerinde durulması gerekli olan diğer bir nokta eğitim faaliyetlerinin yaygın bir araştırma ile de desteklenmesindeki zorunluluktur. Uygulamada devlet üretme çiftlikleri, ziraat işleri genel müdürlüklerinde araştırma üniteleri vardır. Ancak çiftçiler ile üniteler arasında bir bilgi alışverişi sağlanamadığı için çalışmalar istenen sonucu vermemektedir. Hemen belirtelim ki, belli bir iklim altında ve coğrafi konumda, yıllardır üretim yapan ve bunun sonucu bazı bulgular elde eden çiftçilerin bu bulgularını gerek diğer çiftçilere ve gerekse araştırma ünitelerine, ziraat teknisyenleri aracılığı ile aktarılması gerekir. Ancak bugüne kadar olan uygulamada böyle bir sistem de geliştirilmemiştir.

Tarımsal kesimde yaygın eğitimin bu özelliği onun sürekli olmasındaki zorunluluktan ileri gelmektedir. Kanımca bunu bir örnekle açıklamak yerinde olacaktır. Açıktır ki, çiftçi için amaç, topraktan en fazla hasılayı elde etmektir. Örneğin belli bir yılda buğday taban fiyatlarının %70, fakat tarımsal girdilerin (sunî gübre gibi) piyasa fiyatlarının %100 oranında arttığını varsayalım. Burada sorun bu yeni fiyat değişmelerine karşı optimum hasılayı verecek girdi bileşimlerinin yeniden saptanmasıdır. Böyle bir saptama ise tarımsal kesimde çiftçinin sürekli olarak eğitim altında tutulmasını zorunlu kılar.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, bugüne dek tarımsal kesimde yaygın eğitimin başarılı olamamasında tarım topraklarının çok ufak parçalara bölünmüşlüğü yanında, kırsal kesimde okur - yazar oranının düşük olması, yaygın eğitim çabalarını çok fazla kuruluşun aralarında belli bir koordinasyon sağlamadan sürdürmeye çalışmalarının olumsuz etkileri olmuştur. Köye dönük eğitim kurumlarının geliştirilmesi-köy enstitüleri gibi, toprak reformu, kooperatifleşme ve köy-kent uygulamalarının başlanması yaygın eğitim çabalarındaki kuruluşların da yeniden düzenlenmesi, yaygın eğitimden beklenen amaçlara da sağlıklı bir şekilde ulaşılmasını sağlayacaktır.